

دانشمندان معتقدند ادراک از فردی به فرد دیگر متفاوت است

منحصر به فرد مثل اثر انگشت

زهرا خلجی |
روزنامه‌نگار

وقتی ما یک تجربه حسی را می‌فهمیم یعنی به مرحله ادراک رسیده‌ایم. انسان در وهله اول از طریق حواس با محیط و محرک‌ها، ارتباط فیزیولوژیکی برقرار می‌کند و این به تقویت خاطر ذهنی و ادراک حسی منجر می‌شود. در نتیجه، توجه‌کردن به تمام حواس موجب کاهش تجربیات حسی می‌شود. ادراک بستگی به این دارد که مغز چگونه احساس را ترجمه و تفسیر می‌کند و چه پاسخی به اطلاعات وارده شده می‌دهد. در حقیقت به این‌که ما چگونه یک واقعیت بیرونی را برداشت می‌کنیم، ادراک می‌گویند. یک مثال برای درک بهتر: تصور کنید شما چند نفر دیگر در حال تماشای یک اثر نقاشی هستید. هر کسی برداشت خودش را از آن دارد. یک نفر ترکیب رنگ‌ها را بیشتر می‌بیند، یک نفر به حواشی نقاشی می‌پردازد و فرد دیگر دنبال مفهومی است که نقاشی به او منتقل کرده است. پس به این ترتیب می‌توان گفت ادراک مثل اثر انگشت، در هر فرد خاص و متفاوت است.

تعاریف ادراک در علوم مختلف

ادراک در علوم مختلف معانی متفاوتی دارد. در روان‌شناسی، ادراک به معنای فرایند ذهنی یا روانی است که گزینش و سازماندهی اطلاعات حسی و نهایتاً معنی‌بخشی به آنها را بر عهده دارد. به عبارت دیگر، پدیده ادراک فرایندی ذهنی است که طی آن تجارب حسی، معنی‌دار می‌شوند و از این طریق انسان روابط امور و معانی اشیاء را درمی‌یابد. روند ادراک از منظر روان‌شناسی چنان سریع است که با فرایند احساس کردن، هم‌زمان به نظر می‌رسد. این در فرایندها، تجارب حسی، مفاهیم و تصورات ناشی از آن، انگیزه فرد و موقعیتی که در آن ادراک صورت می‌گیرد دخالت می‌کند.

پردازش نورونی مغز

اما جنبه زیست‌شناسی، جذاب‌ترین جنبه ادراک است. اگر از این زاویه به این مفهوم نگاه کنیم می‌توان آن را در دسته تجارب ذهنی از اشیاء یا حوادثی در نظر گرفت که معمولاً ناشی از تحریک گیرنده‌های حسی بدن است. این تحریک‌ها به وسیله یکسری مکانیزم‌های خاص گیرنده‌ها به صورت فعالیت نورونی تبدیل شده یا رمزگذاری می‌شوند و سپس به نواحی

نقش حیاتی حافظه و تفکر

شاید جالب باشد که بدانید ادراک به عوامل زیادی مانند محرک‌های فیزیولوژیک، سن، جنسیت، هیجان‌ها، یادگیری‌های قبلی، انتظارات، حالات انگیزشی، حالات مختلف عاطفی، اتخاذ تصمیم و اراده فرد بستگی دارد؛ بنابراین این فرایند انتزاعی را نمی‌توان فقط به عنوان پاسخی کاملاً مشخص، در نتیجه محرکی خاص در نظر گرفت؛ زیرا فرد ادراک‌کننده، تنها استنتاج ذهنی نمی‌کند و با توجهی خاص و فعالیتی کلی تصمیم می‌گیرد. در این تصمیم‌گیری، فرایندهای

راهنمای آشنایی با مفاهیم مغزی

برای درک بهتر مفاهیم مغزی و عصب‌شناسی باید ابتدا با اصطلاحات این حوزه آشنا شد. کلیدی‌ترین اصطلاحاتی که به‌ویژه در حوزه ادراک به کار می‌رود در ادامه معرفی و تعریف شده‌اند. ادراک یا دریافت: فرایند آگاهی یافتن از اطلاعات حسی و شناخت آنهاست.

لوب‌های مغز، نواحی چندگانه مغز هستند که به وسیله شکاف‌های عمیق، نیمکره‌های مغز انسان را تقسیم می‌کنند. لوب پیشانی یا لوب قدامی: بزرگ‌ترین بخش از چهار لوب اصلی در مغز پستانداران است و در جلوی هر نیمکره مخ قرار گرفته است. این قسمت توسط شیار مرکزی از لوب آهیانه‌ای جدا می‌شود و شیار جانبی آن را از لوب گیجگاهی جدا می‌کند. لوب پس‌سری: مرکز پردازش اطلاعات دیداری و بینایی در مغز پستانداران است. این لوب عقب‌ترین بخش نیمکره مغز است و قسمت کوچکی از سطح پشتی جانبی آن را تشکیل می‌دهد. لوب گیجگاهی یا لوب تمپورال: یکی از چهار لوب اصلی قشر مغز در پستانداران است. لوب گیجگاهی زیر شکاف جانبی در هر دو نیمکره مغز پستانداران قرار دارد. لوب گیجگاهی، مرکز پردازش اطلاعات حس شنوایی است. همچنین در درک زبان و وابستگی‌های عواطف نقش دارد. گیجگاه به شقیقه سر اشاره دارد.

درک پله‌پله‌ای

محیط جایی است که روند ادراک ما از آنجا آغاز می‌شود. ارتباط با محیط منجر به درک ما از یک محرک و انجام عملی در پاسخ به محرک است. این روند، پشت سر هم و به سرعت انجام می‌گیرد. نقش اصلی را در دریافت محرک‌ها، حواس پنجگانه ما دارند که آن را به پایانه‌های مغزی می‌رسانند. پس از آن در مغز توسط فیلترهای ذهنی، رویداد تفسیر می‌شود و بعد با دنیای مطلوب و خواسته‌هایمان آن را مقایسه می‌کنیم و در پایان منجر به یک رفتار یا احساس می‌شود. در کل می‌توان فرایند ادراک را به این شکل تفکیک کرد:

- **مرحله پذیرش:** این مرحله، به معنی دریافت اطلاعات و محرک‌های بیرونی است که از طریق حواس پنجگانه شنوایی، بویایی، چشایی، بینایی و لامسه انجام می‌شود.
- **مرحله سازماندهی:** در این مرحله، اطلاعات دریافت‌شده توسط مغز، سازماندهی شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.
- **مرحله تفسیر:** در این مرحله، نتایج تجزیه‌شده از اطلاعات، تفسیر و به حقایقی ملموس تبدیل می‌شوند.
- **مرحله یادآوری:** در این مرحله، نتایج تفسیر شده در مرحله قبل با خاطرات، اطلاعات قبلی و نیز تجارب شخصی فرد مقایسه می‌شود.
- **مرحله جمع‌بندی:** در پایان، فرد از رویداد اتفاق افتاده یک برداشت دارد. حال آنکه این برداشت می‌تواند صحیح یا غیر واقعی باشد.

تفاوت‌ها و شباهت‌های ادراک و احساس

احساس و ادراک ۲ فرایند به هم پیوسته‌اند که نقشی اساسی در تجربه ما از جهان دارند. هم احساس و هم ادراک به ورودی حسی‌ای که از طریق حواس دریافت می‌شود متکی هستند. در هر دوی آنها مغز درگیر است. هم احساس و هم ادراک شامل پردازش و تفسیر اطلاعات حسی توسط مغز است. اگرچه اغلب این دو اشتباه گرفته می‌شوند، اما تفاوت آنها در این است که احساس و ادراک به مراحل متمایز پردازش اطلاعات اشاره دارد. احساس شامل تشخیص و رمزگذاری اولیه محرک‌های حسی است، در حالی که ادراک به تفسیر و سازماندهی اطلاعات حسی به تجربیات معنادار اشاره دارد. درک تفاوت بین احساس و ادراک برای درک چگونگی تعامل حواس ما با محیط بسیار مهم است. در این مطلب تفاوت‌های کلیدی، مزایا، معایب و شباهت‌های بین احساس و ادراک را بررسی خواهیم کرد.

احساس:

- تشخیص و رمزگذاری محرک‌های حسی در گیرنده‌های حسی رخ می‌دهد.
- نشان‌دهنده مرحله اول پردازش اطلاعات است.
- شامل حواس پنجگانه است: بینایی، شنوایی، چشایی، لامسه و بویایی.
- شامل پاسخ فیزیولوژیکی به محرک‌ها است.
- عینی و جهانی است.
- به آگاهی آگاهانه نیاز ندارد.
- بلوک‌های سازنده ادراک را تشکیل می‌دهد.
- فرایندش بیشتر خودکار و غیرارادی است.

ادراک:

- تفسیر و سازماندهی اطلاعات حسی شامل پردازش مرتبه بالاتر مغز است.
- نشان‌دهنده مرحله دوم پردازش اطلاعات است.
- شامل ادغام اطلاعات حسی با حافظه، دانش و انتظارات است.
- شامل تفسیر شناختی و روانشناختی محرک‌ها است.
- ذهنی و تحت تأثیر عوامل فردی است.
- نیاز به آگاهی و توجه آگاهانه دارد.
- منجر به شکل‌گیری تجربیات آگاهانه می‌شود.
- شامل فرایند عمدی و داوطلبانه است.